

A 2014. március 15-én hatályba lépő új Ptk. (2013. évi V. törvény) és az ahhoz kapcsolódó egyes módosuló jogszabályok néhány lényeges újdonsága

Az új Ptk. a korábbival ellentétben magában foglalja az eddig külön szabályozott gazdasági társaságokat és a családjogot. A korábban megszokott „§” jel megszűnik, helyette pontok és alpontok (például: 6:137) rendszeréből áll az új, a réginél jóval terjedelmesebb törvénykönyv.

Az új Ptk. többek között régi jogintézményeket módosít, újra értelmez, illetve újakat vezet be:

- személyiségi jog (korábban személyhez fűződő jogok),
- nem vagyoni kár helyett sérelemdíj (csak a károkozást kell a sérelmet szenvedőnek bizonyítania, annak mértékét nem),
- szerződéskötési szabadság
- a szokások a szerződés részévé vál(hat)nak,
- a hallgatás csak kifejezett megállapodás esetén minősül jognyilatkozatnak,
- írásbeli szerződésnél szükséges az aláírás,
- általános szerződési feltételek, fogyasztó esetében az egyedi megtárgyalás tényének bizonyítása a szolgáltatót terheli,
- előszerződés (az elállás feltételei pontosabbak),
- teljesítés: a kötelelem tartalmát és nem a szerződést (ahogy ezt a régi Ptk. fogalmazta) kell teljesíteni,
- kötbér,
- késedelem,
- bizalmi vagyonkezelés,
- közbenső szerződésszegés (teljesen új: szerződést szeg az, aki elmulasztja megtenni azokat az intézkedéseket, nyilatkozatokat, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a másik fél szerződéses kötelezettségét teljesíthesse),
- előzetes szerződésszegés (ha a teljesítési határidő előtt nyilvánvaló, hogy a kötelezett esedékességgel nem tud teljesíteni, és emiatt a jogosultnak a teljesítés már nem áll érdekében, akkor a jogosult a késedelemből eredő jogait érvényesítheti)
- stb.

Az új Ptk. jelentősen megváltoztat egyéb, a polgári jogviszonyokba tartozó egyéb jogszabályokat is, mint például:

A szövetkezeti hitelintézetek integrációjáról és egyes gazdasági tárgyú jogszabályok módosításáról szóló 2013. évi CXXXV. törvény

az új Ptk. néhány részvénytársasági szabályát módosította annak érdekében, hogy az átváltoztatható kötvény mellett szabályozza az átváltozó kötvény fogalmát, részvénné alakulását, az átváltozó kötvény részvénné alakulásával történő feltételes alaptőke-emelést, valamint az egyesüléssel létrejövő részvénytársaság átváltozó kötvény tulajdonosainak jogosultságait. (Figyelnünk kell arra, hogy az egyes törvényeknek az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CCLII. törvény szabályai következtében ezek a rendelkezések részben más tartalommal lépnek vagy nem is lépnek hatályba!)

A szomszédjogok és a tulajdonjog korlátainak különös szabályairól szóló 2013. évi CLXXIV. törvény

A tilosban talált állatra, a kirepült méhraj befogására, a szomszéd telkére vagy a közterületre hullott gyümölcsre, a telekhatáron levő kerítés, mezsgye, sövény használatára, termésére, fenntartási költségeire, valamint az áthajló ágakra, átnyúló gyökerekre vonatkozó rendelkezéseket nem vette át ugyanis az új Ptk. a korábbi törvénykönyvből. Ezeknek a viszonyoknak törvényi szabályozására

viszont továbbra is szükség van, így ez a külön törvény rendezi az ún. szomszédjogi szabályokat, változatlanul a felek és a jogszabályok számára eltérést engedő módon. A törvény szabályainak másik csoportja az ingatlanok használatának – akár tényleges, akár ingatlan-nyilvántartáson átvezetett – egyesülése jogkövetkezményeit rendezi.

Az egyes jogi személyek átalakulásáról, egyesüléséről, szétválásáról szóló 2013. évi CLXXVI. törvény

Ez azért szükséges, mert az új Ptk. nem tartalmazza a gazdasági társaságok, szövetkezetek és egyesületek szabályai közül az eljárási jellegűeket és a részletszabályokat, mert ezek nem illeszkedtek a törvénykönyv szabályozási rendjébe. A külön törvény a Gt. szabályait veszi át figyelembe véve az új Ptk.-ba átkerült rendelkezéseket és az új Ptk. jogi személyek könyvének szabályozási rendszerét. A jogi személyek átalakulásának közös szabályai után a jogi személyek egyesülésének, illetve szétválásának szabályai következnek, majd a gazdasági társaságokra vonatkozó közös rendelkezéseket követően a részvénytársaságok egyesülésére vonatkozó különös szabályok és a zártkörűen működő a részvénytársaságok szétválására irányadóak. Utaló szabály rögzíti, hogy mely rendelkezéseket kell a szövetkezetekre alkalmazni.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatályba lépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (új Ptk.)

általános szabályként úgy rendelkezik, hogy az új Ptk. rendelkezéseit a hatálybalépését követően keletkezett tényekre és jogviszonyokra, megtett jognyilatkozatokra kell alkalmazni. Így a 2014. március 15. előtt keletkezett jogviszonyokra, bekövetkezett tényekre és megtett jognyilatkozatokra a korábbi rendelkezések, elsősorban az 1959. évi IV. törvény, illetve a Gt., Csjt, irányadóak. Az egyik kódex időbeli hatályából a másikéba átnyúló jogviszonyokra, valamint a sajátos szabályokat igénylő jogintézményekre, jogterületekre speciális átmeneti rendelkezések is szükségesek. Ezeket a Ptk. könyveinek sorrendjében úgy határozza meg az új Ptké., hogy általában az egyes könyvekre is ad az egész könyvre irányadó általános szabályt, és szükség szerint rendelkezik az attól való eltéréstől is.

Az új Ptk. Második Könyvéhez cselekvőképesség és személyiségi jogi területen egyaránt kapcsolódnak Ptké. szabályok. A személyiségi jogi sérelmek terén az az átmeneti szabály érvényesül, hogy a 2014. március 15. előtt megkezdődött, folyamatosan tanúsított jogsértő magatartásra abban az esetben is a régi jogszabályokat kell alkalmazni, ha a jogsértő magatartás befejezése az új Ptk. hatálybalépése utánra esik.

Az új Ptk. hatálybalépésekor a nyilvántartásba bejegyzett jogi személyek a hatálybalépést követő első létesítő okirat módosítással egy időben kötelesek az új kódex szabályainak megfelelő működésről dönteni és az erről szóló határozatot benyújtani a nyilvántartó bírósághoz. Az új Ptk. szabályait a jogi személyeknek a legfőbb szervi döntéstől, illetve 2015. március 15.-től kell alkalmazniuk. Ez irányadó a közkereseti és a betéti társaságokra, de az alapítványok, az egyesületek, a korlátolt felelősségű társaságok, részvénytársaságok és egyesületek esetében a határidő 2016. március 15., a szövetkezeteknél 2015. június 15.

Ha az új Ptk. hatálybalépése előtt jött létre a dologi jogi jogviszony, de a rá vonatkozó tény keletkezése, jognyilatkozat megtétele a hatálybalépés utánra esik, akkor a jogviszonyra az új törvénykönyvet kell alkalmazni a Dologi Könyvre vonatkozó közös átmeneti szabály szerint. Ettől eltérő speciális rendelkezés irányadó a birtokra, a jogalap nélküli birtoklásra, a földhasználati szerződés ingatlan-nyilvántartásba feljegyzésére, a túlépítésre, az elidegenítési és terhelési tilalomra, az elbirtoklásra, a hozzáépítéssel, átépítéssel, ráépítéssel tulajdonszerzésre, valamint a zálogjogra.

A kötelekre vonatkozóan az új Ptké. azt az általános szabályt fogalmazza meg, hogy az új Ptk. hatálybalépésekor fennálló kötelekkel kapcsolatban a hatálybalépés után keletkezett tényekre, jognyilatkozatokra a hatálybalépés előtti jogszabályokat kell alkalmazni. Kivétel ez alól az az eset, ha a felek megállapodnak abban, hogy a 2014. március 15. előtt kötött szerződésüket teljes

egészében az új Ptk. hatálya alá helyezik. Sajátos átmeneti szabályok vonatkoznak emellett a képviselőre, az általános meghatalmazásra, a bírósági letételre, a szerződésen kívül okozott kárért való felelősségre, a biztosítási szerződésekre és az új Ptk. hatályba lépése előtt kibocsátott értékpapírokra. Kiemelendő, hogy a jogbiztonság igényére és a személyiségi jogi szankciókra vonatkozó hasonló szabályra tekintettel az új Ptk. úgy rendelkezik, az új kódex hatálybalépése után tanúsított magatartás (mulasztás) esetén kell alkalmazni a szerződésen kívül okozott kárért való új felelősségi és a kártalanítási szabályokat. Folyamatos magatartásnál akkor is a korábbi rendelkezések az irányadók, ha a 2014. március 15. után fejeződik be a magatartás, illetve következnek be a károk.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvénnyel összefüggésben az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény módosításáról szóló 2013. évi CCIV. törvény szabályozási alapja az, hogy az új Ptk.-ba átkerültek az ingatlan-nyilvántartás anyagi jogi joghatásait érintő, alapvető szabályok. A nyilvántartás vezetésére és az eljárásra vonatkozó rendelkezések viszont továbbra is az ingatlan-nyilvántartási törvényben maradtak. A két törvény közötti, valamint a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvénnyel való összhangot teremti meg a külön törvény.

Az egyes civil szervezetekkel kapcsolatos törvényeknek a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő, valamint egyéb célú módosításáról szóló 2013. évi CCXIII. törvény

erre a törvényre két okból volt szükség. Egyrészt az új Ptk. tette indokolttá az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (a civil törvény) módosítását az összhang megteremtése érdekében. Másrészt pedig a civil törvény gyakorlati tapasztalatai nyomán került sor az egyesületi tag jogállásának szabályozására, a civil szervezetek működésére, átalakulására és megszűnésére vonatkozó, valamint az adó és beszámoló-készítési szabályokkal összhangot teremtő új rendelkezések beiktatására.

A hitelbiztosítéki nyilvántartásról szóló 2013. évi CCXXI. Törvény

alapja az, hogy az új Ptk. jelentősen átalakítja a zálogjog szabályozását, ezen belül az ingó dolgok zálogjogi nyilvántartásának szabályait is. Az új rendelkezések alapján a hitelbiztosítéki nyilvántartás szolgál majd arra, hogy az ingatlanon, a lajstromozott ingókon és a lajstromba vett jogokon kívül más vagyontárgyakon alapított zálogjogokról bárki értesülhessen. A zálogjogi nyilvántartás és az új Ptk. által bevezetett hitelbiztosítéki nyilvántartás között az egyik leglényegesebb különbség, hogy a hitelbiztosítéki nyilvántartásba az érintett felek egy – a Magyar Országos Közjegyzői Kamara által működtetett – internetes felületen, elektronikus úton tett nyilatkozataikkal maguk jegyzik be a zálogjogot, és érvényesül az új Ptk. követelménye, hogy a bejegyzésre a megtett zálogjogi nyilatkozat tartalmi vizsgálata nélkül kerüljön sor. A hitelbiztosítéki nyilvántartásba bejegyezhető jelzálogjogok köre a nem lajstromozott ingókon kívül a nem lajstromozott jogokra és a követelésekre vonatkozó jelzálogjogra is kiterjed, valamint a hitelbiztosítéki nyilvántartásba kell bejegyezni a tulajdonjog-fenntartással történő eladás, a faktoring szerződés és a lízingszerződés adatait is.

Az egyes törvényeknek az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CCLII. törvény

(az ún. Ptk. salátatörvény) Ez a közel 200 törvényt érintő joganyag számos visszatérő elemet tartalmaz. Átvezeti a jogrendszeren az új Ptk. – gyakran tartalmi következményekkel is járó – terminológiai változásait. Néhány példa:

- a gazdálkodó szervezet gyűjtőfogalom kiiktatása,
- a hozzátartozó, közeli hozzátartozó fogalom változása,
- a jogi személyiség nélküli gazdasági társaság kategória megszűnése,
- a személyhez fűződő jogok helyett a személyiségi jogok,

- a nem vagyoni kár megtérítése helyett a kártérítés és a sérelemdíj megfizetése,
- a felelős őrzés jogintézményének kiiktatása miatt a jogalap nélküli birtoklás szabályaira utalás stb.

Az új Ptk. a társasági anyagi jogot magába integrálja

a hatályos joganyagban a számviteli és eljárásjogi rendelkezéseitől megtisztított előírásait tartalmazza. A kimaradó szabályok közül a nélkülözhetetlenek a **Ctv.** hatálya alá kerülnek mint például

- a szerződésminta használatának szabályai,
- a társaság alapításának érvénytelenségére irányuló perben az érvénytelenségi okok felsorolása,
- a tag kizárása iránti per szabályai,
- a megszűnt külföldi tag üzletrészesének rendezésére vonatkozó eljárás).

A Ptk. salátatörvény számos ponton módosítja a még hatályba sem lépett új Polgári Törvénykönyvet. Az érintett területek:

- a bíróság általi személyiségi jogi sérelem és szerződésen kívüli károkozás,
- az egyesületekre és az alapítványokra vonatkozó szabályozás,
- a kft. ügyvezetése,
- egyes részvénytársasági szabályok,
- a szövetkezetekre vonatkozó módosítások,
- az óvadék,
- a szerződések általános szabályaira vonatkozó módosítások (szerződő hatósággal kötött és a vállalkozások közötti szerződések),
- az egyes szerződéseket érintő változások (vállalkozás, kezesség, felelősségbiztosítás),
- az értelmező rendelkezések kiegészítése (a szerződő hatósággal és az épülettel).

A T/13218. számú törvényjavaslat

a bizalmi vagyonkezelőkről és tevékenységük szabályairól rendelkezik. Az új Ptk. vezeti be a magyar írott jogba a bizalmi vagyonkezelés jogintézményét. A bizalmi vagyonkezelés a tulajdonosi pozíció és a vagyon hasznosítására, az azzal való rendelkezésre vonatkozó döntéshozatal szétválasztását teszi lehetővé. A törvényjavaslat a vagyonrendelők és a kedvezményezettek érdekeinek védelmét és a forgalombiztonságot szolgálja. Biztosítani kívánja, hogy a vagyon a bizalmi vagyonkezelés segítségével ne legyen elrejtendő a hitelezők vagy a hatóságok elől, és a törvényi feltételeknek megfelelő, megbízható, nyilvántartásba vett üzletszerű bizalmi vagyonkezelő vállalkozások folytassák ezt a tevékenységet. A törvényjavaslat szabályozza az üzletszerűen és a nem üzletszerűen eljáró bizalmi vagyonkezelőkre vonatkozó engedélyezési, bejelentési, nyilvántartási, működési, megszűnési szabályokat, valamint számos törvényt módosít az adózási és számviteli összefüggésekre tekintettel.

A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény

az új Ptk-val összefüggésben vezette be, hogy a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelen szerződési feltétel érvénytelensége esetén a felperes (aki a fogyasztó) lakóhelye szerint illetékes bíróság jár el.

Budapest, 2014. február 3.

Dr. Salamon András
ügyvéd